

skipa fyri handlinum. Sjálvur búði Jørgen Bech í Keypmannahavn. J. C. Djurhuus fekk starvið og tekur við tann 1. juli 1858.

Skuldi skapa nýggjar vinnumøguleikar

Tað var ein í allar mátar væl útborin og búgvín 24 ára gamal maður, sum nú sat á tí gomlu einahandilsborgini og skuldi praktisera teir nýggju frihandilstankar í Føroyum. Hann var væl lærdur, átti eitt náttúrligt blídni og vinsemi, sum gjørði sítt til, at hann skjótt kom at vera væl umtóktur av teimum mongu norðingum og eystringum við, sum eisini av gomlum vana leitaði aftur til sama handil, sum teir vóru vanir at fara til.

Men frihandilsins fyrsta og størsta uppgáva var at skapa nýggjar vinnumøguleikar, og her var tað havsins ríkidømi, sum skuldi troystast. Nýggj veiðuamboð skuldu útvegast, so stóði kundi leggjast undir tann komandi peningabúskap, ið skuldi avloysa ta aldargomlu bóndatíðina og naturalbúskapin. Árabáturin hoyrði heima í hesi tíðini, men tann nýggja kravdi onnur fœr.

Longu í 1864 byrjar Faktorin skipsfiskiskap við einum skipi, eini sokallaðari jakt, sum handilin hevði at sigla ímillum við. Árið eftir er tað, at Norderø Fiskeriselskab verður stovnað, og her er Faktorin ein høvuðsmaðurin og sat í felagsins stjórn alla tíðina. Skipið var Caprice, sum endar í Onglandi nøkur ár seinri.

Faktorin fær sær annað skip, eina skonnart, og nú byrjar skipsfiskiskapurin av álvara í Norðoyggjum. Trý ár seinni keypir hann saman við handelsfelaga sínum Clæmint Høgnesen í Oyndarfirði, luggaran Biku-ben, og í 1874 hevur hann trý skip á saltfiskaveiðu. Faktor Djurhuus, sum væl kann kallast faðir skipsfiskiskapsins í Norðoyggjum, kundi eisini gleða seg um eitt gott úrslit av hesum nýggja veiðuhátti, í hvussu er tey fyrstu árin.

Fyrst í 80-unum komu so óhappini, prísfall, skipamissir og annað hvørt í hølunum á øðrum, og skipsfiskiskapurin dettur nú niðurfyri í nøkur ár. Tollurin, sum í Spania varð lagdur á klippfisk, gjørði hesa vinnu ólønandi í eina tíð. Faktorin var ein av teimum, ið gjøgnum tingið royndi at fáa henda meinboga av vegnum.

Men hann settist ikki hendur í favn. Hann tekur upp heilt nýggjan søluhátt, nevniliga ísfiskasølu til Onglands og Danmarkar, sum júst í hesum tíðum tekur seg upp av álvara. Aftur gjørdist árabáturin stuðulin undir útflutninginum, men sølan kom ikki at

vera tann, sum menn høvdu roknað við. Hon helt tó á í mong ár, so ísfiskasølan í Klaksvík kann fœrast aftur til 1884.

Bygdi íshús og agngoymslu

Tað var eisini Faktorin, sum lat byggja fyrsta íshús og agngoymslu í Klaksvík og harvið loysir agnspurningin. Lýsismeltari kemur í 1870 og havkallaveiða verður ríkin í nøkur ár.

Tíðarskeiðið 1885-95 var ein merkiliga deyð tíð vinnuliga sæð. Síðst í 90-unum hoyra vit aftur nýtt frá Faktorinum. Hann ger nú royndir við snurriváð og maskindrivnum línubáti, men hvørki eydnast. Um aldarskiðið gjørdist hann partaeigari í sluppini Við-oy. Men tað var hann sjálvur og ikki handilin, og tá motorbátarnir komu, letur hann tann fyrsta byggja í 1905. Tað var "Poul Nolsøe Biskopstøð".

Tað kann tykjast lægið, at Faktorin, sum í sínum yngru árum var so hugaður fyri at fáa skipsfiskiskapin í gongd, nú tá henda veiða fer at vinda uppá seg, mest sum smokkar burtur úr, og onga slupp keypir í tíðarskeiðnum 1882-1908, sum annars er eyðkent av eini stórari øking í skipatalinum – eini 80 skip. Ein

bítur tó merki í, at meðan Faktorin sjálvur keypir part í skipi, heldur handilin seguttanfyri. Tað kundi bent á, at eigaramenninir ikki vóru hugaðir fyri skipsveiðuni, men tað kunnu væl vera aðrar grundir.

Byrjar sparikassavirksemi

Um handilsins vøkstur hesu árin skal bert verða sagt, at í 1859 var umsetningurin 159 tús kr, og í 1875 var hann 575 tús. Tá Faktorin kom, var bert ein útihandil. Í 1890 vóru teir einir 15 í tali. Sum fyrstøðumaður fyri øllum hesum handlum, frá Norðepil til Eiðis, úr Havn og út á Strendur, kom Faktorin at vera tann maður, ið meira enn nakar annar hevur leitt tað búskaparlívið í Norðoyggjum og Eysturoy hesi 50 árin.

Vit teirri figgarligu framgongdini, sum stóðst av fiskivinnuni, teim góðu fiskiárunum og tí økta arbeiði á landi, kyknaði upp spurningurin um nýtslu av avlopspeninginum. Í 1876 fer Faktorin at taka ímóti peningi, sum innsettur verður á konto, og sum renta verður latin av, eitt slag av sparikassavirksemi, sum í fyrstu syftu gav handlinum fyrimunir, men sum eisini

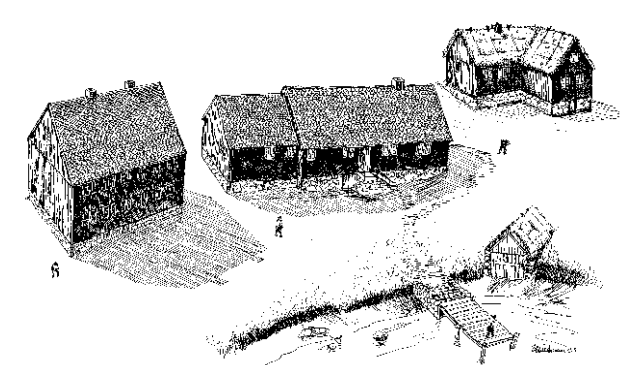
virkaði sum eitt haft á inflatióini í hesi peningaríku tíðini.

Fekk lækna og kirkju til Klaksvíkar

Og fara vit til endans út um handilsdyrnar, síggjast spor eftir Faktorin alla staðni í teim kirkjuligu, sosialu og mentunarligu framtøkum, sum gjørd verða í hansara tíð, og tað ikki bert sum ein áhugaður íspinnari, men sum hin áhaldin gávumildi maðurin, ið stundum sjálvur, stundum saman við Jørgen Bech ella eftirmonnum hansara, leggur peningaliga støðið undir lækna húsin, ið gjørði tað møguligt at fáa lækna til Norðoyar so tíðliga sum í 1872, og skúlan við lærarahúsum og bókasavni fyra ár seinni.

Eisini kirkjuni, sum bygd varð í 1866, var Faktorurin áhugaður fyri og skal hann hava æruna fyri, at hon var gjørd so høg og stór, at hon hóast fólkatálið var 12-faldað, kortini var nóg stór eini 60 ár seinni.

Hann var ein av høvuðsmonnunum fyri at fáa bygt tað fyrsta sjúkrahúsið í 1896. Tá háskúlin var gjørdur í Føgrulið, svimjihylur úti í Grøv og mangt annað heittu menn ikki til ónyttu á hin aldrandi

Handilin í Klaksvík um 1856. Húsin t.v. vóru bygd 1847 og finguravnið Nýggja Pakkhús (14x9 m). Hini eldru vóru so kallað Gamla Pakkhús. Afst í teimum er Bókjarahúsið (9,5x8m). Teknað hevur Óli Petersen

handilshøvdingin úti í Klaksvíkini, Norðoya mest kenda og best umtókta mann í 50 ár.

Blíðskapur so tað munaði

Sum vera man hevði Faktorin nóg almenn stórv um hendur. Til dømis kann nevast, at hann í nógv ár sat í kommununi og á lögtingi frá 1885-96. Tann kunnleiki, hann hevði vunnið sær í embætisskrivstovnum í Havn kom honum til góðar seinni og gjørði, at ofta varð heitt á hann, tá skrivast skuldi. Álitismaður var og hartil vinsælur. Gestabliðni hansara – og konu hansara við – var tiltikið víða um tá á døgum og nógv ár seinni. Tvær ferðir um árið, føðingardag sín 10 apríl og hjá konuni, nýggjarsaftan, høvdu tey opið hús. Har kom at kalla øll bygdin saman, bæði høgur og lágur.

Har heima høvdu hann og konan Anna Elisabeth ikki bert havt góðar dagar. Nógv børn mistu tey á ungum aldri. Anna Elisabeth var dóttir Onnu Thomasdóttir og Jacob Thomassen Kjelnæs. Tey eiga ongar eftirkomarar

Tað vóru Jørgen Bech og Sonner, sum Johan Christian Djurhuus leiddi fyrirkona fyri. Ein av synunum var Peter Bech, sum tók yvir eftir pápan

“innangarðs”. Tó segðist ein sonur at hava átt eitt barn, haðani tað er ætt.

Tað var ein gamal hart royndur maður, sum legði frá sær í 1908 aftaná at hava stýrt handlinum í 50 ár. Tá flutti hann aftur til Havnar til sonin Jóhannes Djurhuus, apotekara, har hann doyri 17. juni 1918, 84 ára gamal.

Handilin hjá Jørgen Bech & Sonner við bryggju

Handilin við starvsfólki í seinnu árum

Faktorin var ein av oddamonnunum við skipsfiskiskapi. Ein roynd varð í 1869 gjørd við Gylfe

Næstu ferð

Komandi partur verður um son Faktorin, tann væl umtókta doktor Sofus, sum doyði so óeydnisliga